

Asia: Päivityspyyntö koskien merimetson vaikutukseen Maalahden siikakantaan ja kalastukseen (VARELY/8061/2023)

Varsinais-Suomen ELY-keskus
kirjaamo.varsinais-suomi@ely-keskus.fi

Lausunto

1 Johdanto

Varsinais-Suomen ELY-keskus pyytää Luonnonvarakeskukselta kannanottoa Luonnonvarakeskuksen merimetson kalakantavaikutuksia koskevan lausunnon (235/00 04 05 /2021) ajantasaisuuteen siltä osin, mikä koskee merimetsojen vaikutusta Maalahden siikakantaan ja kalastukseen ja mikäli lausuntoon liittyviä päätelmiä tai perusteluja on syytä päivittää.

Lausunnon päivitystarve liittyy Södra Kust-Österbottens fiskeriområden poikkeuslupan (VARELY/4184/2020) jatkohakemukseen, jossa haetaan lupaa ampua vuosittain 300 merimetsoa 1.8.–31.10. välisenä aikana.

2 Lausunto

Luonnonvarakeskuksen aiemmassa lausunnossa (Dnro 235/00 04 05/2021) on käsitelty merimetson mahdollisia vaikutuksia Merenkurkun alueen siikoihin ja siiankalastukseen, mutta uudempaa tutkimustietoa aiheesta ei ole. Lausunnon osalta Luonnonvarakeskus päivittää tiedot kalastajien raportoimasta poisheittosaaliista sekä merimetsojen syönnösalueen laajuudesta.

Kaupallisten kalastajien poisheittoilmoituksissa raportoimat merimetson aiheuttamat saalisvahingot ovat koko rannikolla kuukausitasolla tarkasteltuna enimmillään noin 2 % ja painottuvat heinä- ja syyskuun väliseen ajankohtaan. Merenkurkun alueella tilastoruuduilla 23 ja 28 siianpyynnissä merimetson vuoksi vaurioituneen saaliin poisheitto-osuudet ovat vuosina 2022 ja 2023 olleet vähäisiä, alle 30 kg (Luke, tilastopalvelu poisheittotilastot), kun kokonaissaalis on ollut tilastoruudulla 23 yhteensä 40 tonnia ja ruudulla 28 vastaavasti 31 tonnia. Esimerkiksi tilastoruudulla 23 saaliista painottuu kesä- ja syyskuun väliselle ajalle 70 %. Vertailuksi vuoden 2022 saaliiden perusteella on raportoitu ahvenen poisheitto-osuuksiksi tilastoruudulla 23 yhteensä 3,2 % vuotuisesta saaliista ja ruudulla 28 vastaavasti 1,7 %. Kaupallisen kalastuksen poisheittoilmoituksissa on kirjaamiseen liittyviä epävarmuuksia (Söderkultalahti & Rahikainen 2022). Aiempaan lausuntoon nähden (vuodet 2016–2019) merimetsovaurioiden perusteella raportoidun siian poisheiton määrä tilastoruuduilla 23 ja 28 on pienentynyt huomattavasti.

Merenkurkussa viimeisen kolmen vuoden aikana (2021–2023) merimetsojen pesinnät ovat keskittyneet Sommarögrundin koloniaan Raippaluodon lounaisreunalla. Enimmillään pesintöjä Merenkurkussa oli vuonna 2018 yli 3000 kpl, mutta määrä on sittemmin tasaantunut 1560–2231 pesinnän välille. Pesivien lintujen lisäksi alueella liikkuu pesimättömiä lintuja, joiden osuus kevätmuutolla tehtyjen laskentahavaintojen perusteella on noin 30 % kannasta. Lisäksi Merenkurkun pohjoispuolella Perämeren alueella pesivät merimetset muuttavat suurelta osin alueen läpi huhti–toukokuussa sekä elokuussa.

Pesivien lintujen määrä vaikuttaa kalakannoille ja kalastukselle aiheutuvaan haittaan pesimäkolonioiden vaikutusalueella. Pesivien merimetsojen saalistus tapahtuu pääosin kolonian lähialueella. Suomessa viime vuosina tehdyissä merimetsojen GPS-merkinnöissä (Luonnonvarakeskus, julkaisematon aineisto) merimetsot kalastivat pesimäaikaan keskimäärin 7,2 km etäisyydellä yöpymispaikastaan, joka on tyypillisesti kolonia. Merenkurkussa Sommarögrundin koloniassa merkittyjen lintujen saalistusmatkojen keskietäisyys oli hieman koko rannikkoalueen keskiarvoa suurempi, noin 10 km. Lähes kaikki merimetsan pesimäaikainen kalastus Suomessa tapahtuu alle 30 km etäisyydellä koloniasta. Sommarögrundin koloniassa merkittyjen seitsemän merimetsan pidemmät saalistusmatkat suuntautuivat lähinnä Raippaluodon ranta-alueille sekä Sommarögrundin etelä- ja lounaispuolella sijaitseville saaristoalueille, painottuen Maalahden Bergöfjärdenin alueelle (noin 20–25 km suoraan etelään koloniasta). Kaikki seitsemän merkittyä lintua kävivät ainakin jossain vaiheessa kesä–elokuussa 2023 kalastamassa alueella – toiset yksilöt säännöllisesti, toiset satunnaisesti. Tämä ei sinänsä anna kvantitatiivista arviota mahdollisen vahingon suuruudesta siikakannalle. Muuttoaikana ja keväällä pesintään valmistautuvat merimetsot saattavat liikkua laajemmin, kuin myös pesimättömät yksilöt pesimäkauden aikana. Loppukesästä ja syksyllä, pesinnän jälkeen, linnut levittäytyvät myös laajemmalle alueelle, lähemmäksi suosimiaan ruokailupaikkoja. Saalistusalueet saattavat vaihdella vuosien välillä.

Luonnonvarakeskuksen lausunto Dnro 235/00 04 05/2021 on Maalahden siikaa koskien ajantasainen, koska uudempaa tutkimustietoa aiheesta ei ole. Merimetsojen vaikutusta siikakantaan tai -kalastukseen voidaan arvioida lähinnä poisheittoilmoitusten perusteella sekä siikojen pyyntialueisiin ja merimetsojen saalistusalueisiin liittyen. Merimetsan saalistusalueet ja siian syönnösalueet osuvat päällekkäin koko avovesiajan, mutta ravinnonkäytönäytteitä alueelta ei ole, jotta siian osuuden merimetsan ravinnossa voisi vahvistaa. Mahdollisesti pesivien merimetsojen määrän vähentymien vaikuttaa myös siiankalastukselle aiheutuvaan haittaan kuin myös alueella aiempien luvitusten mukaisesti toteutetut poikkeuslupatoimet. Erityisesti vaellusiian kalastukselle merimetsan syysmuuton ajankohta, elo- ja syyskuu ovat keskeisiä pyyntikuukausia. Alueella pesineiden ja läpimuuttavien merimetsojen kertyminen tietyille alueille muuttoaikana voi haitata tai estää pyyntiä muuttojakson aikana. Tällöin muuttoparvia voidaan hajottaa tai karkottaa lyhytaikaisesti ampumalla.

Viite

Söderkultalahti, P. & Rahikainen, M. 2023. Kaupallisten kalastajien ilmoittamat hylkeiden ja merimetsojen aiheuttamat saalisvahingot 2022. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 103/2023. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 19 s.

3 Lausunnon tiivistelmä

Luonnonvarakeskuksen lausunto on (Dnro 235/00 04 05/2021) ajantasainen lukuun ottamatta merimetsojen liikkeitä ja kaupallisten kalastajien poisheittoilmoituksissa raportoimia saalisvahinkoja viime vuosilta. Pesivien merimetsojen määrä Merenkurkussa on vähentynyt ja pesinnät ovat keskittyneet pääosin yhteen koloniaan. Alueella pesivät merimetsot käyttävät merkintähavaintojen perusteella Bergöfjärdenin aluetta säännöllisesti saalistusalueenaan. Kaupallisen kalastuksen poisheittoilmoituksissa merimetsan siikasaaliiseen aiheuttamaa vahinkoa on raportoitu vuosina 2022–2023

30.4.2024

1388/00 04 05/2024

vähäisissä määrin aiempaan tilanteeseen verrattuna. Aineistoon liittyy epävarmuutta mm. poisheittomäärien kirjausaktiivisuuteen liittyen. Mahdollisesti pesivien merimetsojen vähäisempi määrä sekä Merenkurkun alueella toteutetut poikkeuslupatoimenpiteet ovat osaltaan vaikuttaneet kaupallisten kalastajien raportointien vahinkojen määrään.

Sirpa Thessler

Johtaja, Luonnonvarat

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 30.04.2024 klo 10:36:28.

Lausunnon valmistelija(t):

Lari Veneranta

Andreas Lindén

Liitteet:

Tiedoksi: